

259676 – نېمەتنى ئەسلەش – زىكىر قىلىش ۋە ئۇنىڭغا شۈكۈر ئېيتىشنىڭ دىل بىلەن، تىل بىلەن ۋە بارلىق

ئەزالىرى بىلەن بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

سۇئال

ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە بىزنى ئاللاھ تائالانىڭ بىزگە ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنى ئەسلەشكە بۇيرۇپ نۇرغۇن نېمەتلەرنى زىكىر قىلدى. مەسىلەن: ئاللاھ تائالا سۈرە ئەھزابىنىڭ 9-ئايىتىدە مۇنداق دەيدۇ: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا** تەرجىمىسى: **ئى مۇمىنلەر! ئاللاھنىڭ سىلەرگە بەرگەن نېمىتىنى ئەسلەڭلار، ئۆز ۋاقتىدا ئۈستۈڭلارغا (كۇففارلاردىن ئۇيۇشقان ئۇرۇشقۇچى) قوشۇن كەلگەن ئىدى. بىز ئۇلارغا قارشى بوران ۋە سىلەرگە كۆرۈنمەيدىغان قوشۇن (يەنى پەرىشتىلەرنى) ئەۋەتتۇق، ئاللاھ سىلەرنىڭ قىلغان ئىشىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر** مېنىڭ سوئالىم: ئاللاھ تائالا بىزنى بۇيرىغان نېمەتنى زىكىر قىلىش قانداق بولىدۇ؟، بۇنىڭدىن نېمەتلەرنى كىشىلەر ئارىسىدا سۆزلەش مەقسەت قىلىنامدۇ ياكى پەقەت ئۆزىمىز ئېچىمىزدە زىكىر قىلىشىمىز مەقسەت قىلىنامدۇ؟ ئاللاھ سىلەرگە ياخشى مۇكاپات ئاتا قىلسۇن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىم بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

سوئال سورۇغۇچى قېرىندىشىمىز كەلتۈرگەن ئايەتتىكى بۇيرۇق بولسا ساھابىلارنى، مۇئمىنلەرنى ئاللاھنىڭ ئۇلارغا ئاتا قىلغان نېمەت ۋە پەزىلىنى ئەسلەشكە، ئاللاھنىڭ ئۇلارنىڭ دۈشمەنلىرىنى مەغلۇپ قىلىش بىلەن دۈشمەنلەرنىڭ ھىلە-مىكرىنى بەربات قىلغانلىقىدىن ئىبارەت ياخشىلىقنى ياد ئېتىشكە بۇيرۇشتۇر.

ئىبنى كەسىر رەھمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئاللاھ تائالا ئۆزىنىڭ مۇئمىن بەندىلىرىگە ئاتا قىلغان نېمەت، پەزىلى ۋە ياخشىلىقلىرىدىن: ھىجرىيەنىڭ 5-يىلى خەندەك ئۇرۇشىدا ھەر تەرەپتىن توپلىشىپ، بىرلىشىپ ئۇلارغا ھۇجۇم قىلىپ كەلگەن دۈشمەنلەرنى چىكىندۈرۈپ ئۇلارنى مەغلۇپ قىلغانلىقىدىن خەۋەر بېرىدۇ". ["تەپسىر ئىبنى كەسىر" 6-توم 383-بەت].

قۇرئان كەرىمدە نېمەتنى زىكىر قىلىش توغرىسىدىكى بۇيرۇق قانداق بولسۇن ئۇنىڭدىن ئاللاھنىڭ بەندىلىرىگە ئاتا قىلغان پەزىلىنى دىلى بىلەن ياد قىلىپ ھازىر قىلىش، تىلى بىلەن زىكىر قىلىش، بۇ ئاغزاكى سۆزلەش بىلەن بولىدۇ، ئەزالىرى بىلەن زىكىر قىلىش بولسا بۇ نېمەتلەرنى ئاللاھ ئۆچ كۆرىدىغان شەيئىلەرگە ئىشلەتمەسلىك بىلەن بولىدۇ.

نېمەتنى زىكىر قىلىش بولسا ئۇنىڭغا شۈكۈر ئېيتىشتۇر، بۇ دىل بىلەن، تىل بىلەن ۋە ئەزالار بىلەن بولىدۇ، ھەر بىر تۈر يەنە بىرىنى تەستىقلايدۇ ياكى تولۇقلايدۇ، ئۇنداق بولمىغاندا بۇ يالغان شۈكۈر ئېيتىش بولۇپ قالىدۇ.

شۇنىڭ ئۈچۈن شائىر مۇنداق دەيدۇ: نېمەت مەندىن قولۇم بىلەن، تىلىم بىلەن ۋە ئورالغان دىلىم بىلەن ئۈچ تەرەپتىن شۈكۈر ئېيتىشنى تەلەپ قىلىدۇ.

شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىن رەھىمەھۇللاھ ئاللاھ تائالانىڭ: **ئاللاھنىڭ سىلەرگە ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنى ئەسلىڭلار دېگەن** ئايىتىنى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ: "ئەسلىش- ياد ئېتىش دىل بىلەن، تىل بىلەن ۋە ئەزالار بىلەن بولىدۇ، ئاللاھ تائالا ماڭا مۇنداق- مۇنداق نېمەت ئاتا قىلدى دەپ تىل بىلەن زىكىر قىلىدۇ، بۇ خۇددى ئاللاھ تائالانىڭ: **پەرۋەردىگارىڭنىڭ ساڭا ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنى سۆزلىگىن** دېگەن ئايىتىگە ئوخشاشتۇر. تىلى بىلەن ئاللاھ تائالانى مەدھىيەلەپ: ئى ئاللاھ! سېنىڭ ماڭا ئاتا قىلغان مال، ئايال ۋە پەرزەنتلەردىن ئىبارەت چەكسىز نېمەتلىرىڭگە سېنى گۈزەل ماختاشلار بىلەن ياد ئېتىمەن دەيدۇ.

نېمەتنى دىلى بىلەن زىكىر قىلىش بولسا: نېمەتنى دىلىغا ھازىر قىلىپ ئۇنىڭ ئاللاھنىڭ نېمىتى ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىشتۇر.

نېمەتنى ئەزالىرى بىلەن زىكىر قىلىش بولسا: ئاللاھقا تائەت-ئىبادەت قىلىش، ئاللاھنىڭ ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنىڭ ئەسىرى كۆرۈلۈشى بىلەن بولىدۇ. ["بەقەرە سۈرىسىنىڭ تەپسىرى" 3-توم 132-بەت].

ھەرەۋىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "شۈكۈرنىڭ مەنىسى ئۈچ نەرسە بىلەن بولىدۇ: نېمەتنى بىلىش، ئاندىن نېمەتنى قوبۇل قىلىش، ئاندىن نېمەتكە مەدھىيە ئوقۇشتۇر.

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ ھەرەۋىينىڭ سۆزىنى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ: "نېمەتنى بىلىش بولسا ئۇن زېھنىگە ھازىر قىلىپ، كۆرۈپ ئايرىشتۇر.

نېمەتنى قوبۇل قىلىش بولسا، نېمەتنى نېمەت بەرگۈچىدىن قوبۇل قىلىش بىلەن ئۆزىنىڭ ئۇنىڭغا بولغان ھاجەتمەنلىكى ۋە پىقىرلىقىنى ئىپادىلەش، ئۇ نېمەتكە ھەقىقەت بولماي تۇرۇپ ۋە بەدەل تۆلىمەي تۇرۇپ ئېرىشىشتە ئۆزىنى ئاللاھنىڭ ئالدىدا مۇھتاجلىق بىلەن ئىپادىلەش بولسا، بۇ نېمەتنى ھەقىقىي قوبۇل قىلغانلىقىنىڭ ئىپادىسىدۇر.

ھەرەۋىي رەھىمەھۇللاھنىڭ: "ئاندىن نېمىتكە ئاساسەن مەدھىيەلەش" دېگەن سۆزى: نېمەتكە ئاساسەن نېمەت بەرگۈچىنى مەدھىيەلەش دېگەن ئومۇم ۋە خۇسۇستىن ئىبارەت ئىككى تۈرلۈك بولىدۇ.

نېمەت بەرگۈچىنى ئومۇمى تەرەپتىن مەدھىيەلەش بولسا: ئۇنى سېخىلىق، كەرەملىك، ياخشىلىق، ئېھسانىنىڭ چەكسىزلىكى قاتارلىق سۈپەتلەر بىلەن سۈپەتلەشتۈر.

خۇسۇسى تەرەپتىن سۈپەتلەش بولسا: ئۇنىڭ ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنى سۆزلەش، نېمەت بەرگۈچى تەرىپىدىن ئۆزىگە يېتىپ

كەلگەن نېمەتلەرنى خەۋەر قىلىشتۇر. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **پەرۋەردىگارنىڭ ساڭا ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنى كىشىلەرگە سۆزلەپ بەرگىن [سۈرە دۇھا 11-ئايەت].**

ھەدىستە بۇيرۇلغان ئىككى تۈرلۈك سۆز بار: بىرىنچىسى: ھەقىقەتەن ئۇ كىشى نېمەتنى زىكر قىلىدۇ ۋە ئۇنىڭ بىلەن باشقىلارغا خەۋەر بېرىدۇ، يەنى ئاللاھ تائالا ماڭا مۇنداق-مۇنداق نېمەت ئاتا قىلدى دەيدۇ.

مۇقاتىل رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: مۇشۇ سۈرىدە ساڭا ئاتا قىلىنغان نېمەتلەرنى ئەسلىش بىلەن شۈكۈر ئېيتقىن، ئۇ بولسىمۇ: يېتىملىكنى بىلىندۈرمەسلىك، ئازغۇنلۇقتىن كېيىن توغرا يولغا باشلاش ۋە كەمبەغەللىكتىن كېيىن بىھاجەت قىلىشتۇر.

ئاللاھنىڭ ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنى سۆزلەشمۇ شۈكۈر ئېيتىشتۇر، جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە: **بىر كىشىگە باشقىلار ياخشىلىق قىلسا ياخشىلىق قىلغۇچىنى مۇكاپاتلاش كېرەك. مۇكاپاتلايدىغان نەرسە تاپالمىسا، ئۇ كىشىنى ماختاش كېرەك، چۈنكى ئۇ كىشىنى ماختىسا ئۇنىڭغا شۈكۈر ئېيتقان بولىدۇ، ئەگەر نېمەتنى يوشۇرسا ناشۈكۈرلۈك قىلغان بولىدۇ، كىمكى بېرىلمىگەن بىر نەرسىنى بېرىلگەندەك كۆرسەتسە ساختا كىيىم كەيگەنگە ئوخشاش بولىدۇ. بۇ ھەدىسنى ئىمام بۇخارى ئادابۇل مۇپرەدەتە 215-ھەدىستە كەلتۈرگەن. شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ سەھىھ دېگەن].**

خالايقلارنى ئۈچ تۈرگە ئايرىپ زىكر قىلدى: نېمەتنى مەدھىيەلەش بىلەن شۈكۈر ئېيتقۇچى، نېمەتنى ئىنكار قىلغۇچى ۋە يوشۇرغۇچى، ۋە نېمەتكە لايىق بولمىسىمۇ ئۆزىنى نېمەتكە ھەقىقەتكە كۆرسەتكۈچى، بۇ خۇددى بېرىلمىگەن نەرسە بىلەن ئۆزىنى كۆرسەتكۈچىگە ئوخشايدۇ.

يەنە بىر ھەدىستە مۇنداق بايان قىلىنغان: **ئازغا شۈكۈر ئېيتىمىغان كىشى كۆپكىمۇ شۈكۈر ئېيتمايدۇ، كىشىلەرگە تەشەككۈر ئېيتىمىغان كىشى ئاللاھقىمۇ شۈكۈر ئېيتمايدۇ، ئاللاھنىڭ ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنى سۆزلەشمۇ شۈكۈر ئېيتىشتۇر، سۆزلىمەسلىك ناشۈكۈرلۈكتۇر، جامائەت رەھمەتتۇر، بۆلۈنۈش ئازابتۇر. [بۇ ھەدىسنى ئابدۇللاھ ئىبنى ئەھمەد "زەۋائىدۇل مۇسنەد" ناملىق ئەسىرىدە 18449-نومۇرلۇق ھەدىستە كەلتۈرگەن. بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ھەسەن دېگەن].**

ئىككىنچىسى: مۇشۇ ئايەتتە بۇيرۇلغان نېمەتلەرنى سۆزلەش، يەنى دۇھا سۈرىسىنىڭ ئاخىرىدا بۇنى يۇقىرىدا بايان قىلدۇق، بۇنىڭ ئۆزىمۇ ئاللاھنىڭ تەرىپىگە دەۋەت قىلىش، ئەلچىلىك ۋەزىپىسىنى يەتكۈزۈش ۋە ئۈممەتكە تەلىم بېرىشتۇر. مۇجاھىد رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: بۇنىڭ ئۆزى پەيغەمبەرلىكتۇر.

زەججاج مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ سېنى ئەۋەتكەن نەرسىنى يەتكۈزگىن، ئاللاھ ساڭا ئاتا قىلغان پەيغەمبەرلىكنى سۆزلىگىن.

كەلبىي مۇنداق دەيدۇ: بۇ ئاللاھ تائالا ئوقۇشقا بۇيرىغان قۇرئاندۇر.

توغرىسى: بۇ ھەر ئىككى تۈرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ، چۈنكى ئۇنىڭ ھەر بىرى شۈكۈر ئېيتىشقا ۋە سۆزلەشكە بۇيرۇلغان ۋە

شۈكۈر ئېيتىشنى ئاشكارا قىلىشقا بۇيرۇلغان نېمەتلەردىندۇر. [مەدارىجۇس سالىكىين"2-توم 237-بەت].

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ شۈكۈر ئېيتىش توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ: شۈكۈر ئېيتىش ئۈچ ئاساسقا قۇرۇلغان بولىدۇ: نېئەتنى دىلىدىن ئېتىراپ قىلىش، تىلى بىلەن سۆزلەش، ئۇ نېئەتنى نېئەت ئاتا قىلغۇچى، نېئەتنىڭ ئىگىسى رازى بولىدىغان ئىشلارغا سەرپ قىلىشتۇر. [ۋابىلىس سەيب"5-بەت]. بۇ ھەقتە تەپسىلى مەلۇمات ئېلىش ئۈچۈن [125984](#) - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

ھەممىدىن توغرىنى بىلگۈچى ئاللاھ تائالادۇر.